MASTER
NEGATIVE
NO. 91-80081-10

AUTHOR: RITSCHL, FRIEDRICH W.

TITLE: PORCII LICINI DE VITA TERTENTII....

PLACE: BONNAE

DATE: [1859]

Master Negative #
91-80081-10

COLUMBIA UNIVERSITY LIBRARIES
PRESERVATION DEPARTMENT

BIBLIOGRAPHIC MICROFORM TARGET

Original Material as Filmed - Existing Bibliographic Record

870.8
Z8
v.7

Ritschl, Friedrich Wilhelm, 1806-1876.
...Porcii Licini De vita Terentii versus integritati restitvti. Bonnae, formis Caroli Georgi, [1859]
xi p. 30 cm.

At head of title: Index scholarvm qvae...in Vniversitate Fridericia Gvilelmia Rhenana...1859... habebvntvr.

Volume of Pamphlets

360251

Restrictions on Use:

TECHNICAL MICROFORM DATA

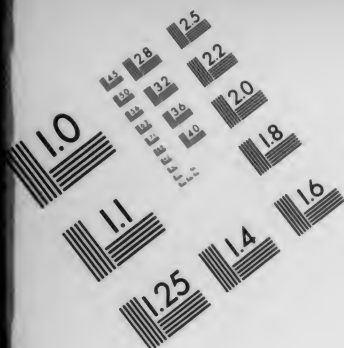
FILM SIZE: 35mm REDUCTION RATIO: 13½x
IMAGE PLACEMENT: IA (IIA) IB IIB
DATE FILMED: 6-29-91 INITIALS M.B.
FILMED BY: RESEARCH PUBLICATIONS, INC WOODBRIDGE, CT

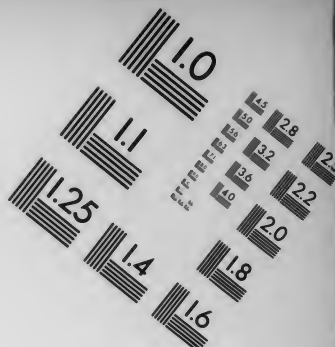

AIIM

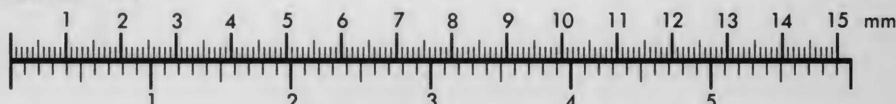
Association for Information and Image Management

1100 Wayne Avenue, Suite 1100
Silver Spring, Maryland 20910
301/587-8202

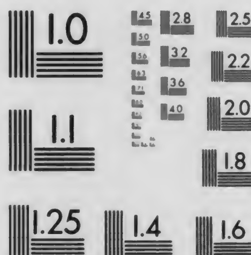

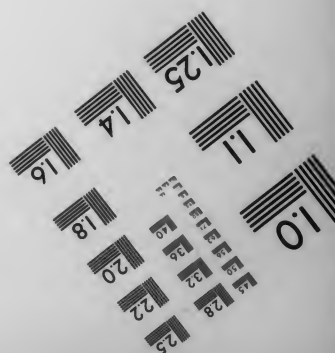
Centimeter

Inches

MANUFACTURED TO AIIM STANDARDS
BY APPLIED IMAGE, INC.

INDEX SCHOLARVM

QVAE

SVMMIS AVSPICIIS

REGIS AVGVSTISSIMI

FRIDERICI GVILELMI IIII.

IN

VNIVERSITATE FRIDERICIA GVILELMIA
RHENANA

PER MENSES AESTIVOS ANNI CIƆIƆCCCLIX.

A DIE II. MENSIS MAI

PVBLICE PRIVATIMQVE HABEBVNTVR.

PRAECEDVNT PORCII LICINI DE VITA TERENTII VERSVS INTEGRITATI RESTITVTI.

BONNAE
FORMIS CAROLI GEORGI.

VNIVERSITATIS FRIDERICIAE GVILELMIAE
RHENANAE

RECTOR ET SENATVS

CIVIBVS SVIS

S.

Porcii Licini de P. Terentio septenarios, quos in huius vita poetae Suetonius posuit, etsi aliqua ex parte olim tractavimus in Parergis Plautinis I, p. 637 sq., tamen ibi propositae sententiae cur hodie non satis faciant cum alia in caussa sunt tum illud quod, quid tandem in bonis libris proditum esset, tum quidem nesciebatur. Id enim nuper demum compertum est, ex quo antiquissimum eundemque optimum fontem Carolus Ludovicus Rothius reclusit, hoc est Donati codicem Parisinum saeculo xı. scriptum, signatum numero 7920, possessum olim a Petro Daniele, saepius illum sed leviter ab editoribus prioribus inspectum, Rothii autem caussa accuratius conlatum ab Iacobo Hunzikero: cuius discrepantiam scripturae omnem Rothius in Museo nostro philologico exhibebat vol. xıı, p. 174 sqq. Eundem autem codicem cum aliquot annis ante Ludovicus Schopenus noster, dum Parisiis degit, suos in usus diligenter excussisset eiusque conlationis, qua est et liberalitate et comitate prorsus amabili, copiam nobis faceret exoptatissimam: etsi de plerisque rebus satis inter utrumque convenire cognovimus, tamen quaedam offendebamus molesto testimoniorum discidio tam ambigua ut non mediocriter haesitaremus. Eos igitur scrupulos ut de medio omnes tolleremus, de singulis discrepantiis, quid tandem rei esset, quaesivimus e viro praestantissimo Carolo Benedicto Hasio: cuius incomparabili humanitate tam et prompte et plene responsum est, ut iam tamquam cum pulvisculo exhaustus esse thesaurus ille Parisinus credendus sit. A quo etsi proficisci emendatio omnis ut a certissimo fundamento debuit, tamen ne

ceteri quidem libri, quos saeculo XV. scriptos communi noviciorum nomine complectimur, nulli usui fuerunt: qui sunt praeter Parisinum alterum, consimiles Hunzikeri, Schopeni, Hasii curas expertum, Leidensis, Dresdensis, Vrbinas, Reginensis, Neapolitanus amicorum studio tractati Ludovici Schopeni, Ioannis Vahleni, Eugenii Mehleri, Ottonis Ribbeckii, Georgii Thilonis: praeterea princeps editio Romana anni 1472. Hi enim libri etsi vel neglegentia librariorum et iniquitate temporum plurima vitia traxerunt vel correctoris manum haud ambiguis vestigiis produnt, tamen et huic correctori aliquotiens id quod esse verum appareat debent, et mendis quibusdam pinguissimis vel adeo monstris scripturae, quibus ipse Parisinus vetus, ut fit in hoc genere, inquinatus est solus, liberi manserunt. Vnde sat certo intellegitur alium atque illum Parisinum fontem fuisse ex quo ceteri manarint. De quibus omnibus plenius existimari poterit, cum novam opportunitatem nacti apparatum criticum integrum propediem proposuerimus: nam nunc et excerpsimus tantum quae certum usum habere viderentur, et fere indiscrete novicios codices commemoravimus.

Bonitas autem veteris Parisini haud ambigue in primis statim versiculis Porcianis enitescit, quos ille tales exhibet: *dum lasciuiam nobilium et laudes fucosas petit, dum africani uocem dum et inhuius et auidis auribus, dum ad firum se centare et lelium pulchrum putat.* Vbi inficetos numeros *fucosas laudes petit*, quos subtili aurium iudicio F. A. Wolfius repudiabat, ceteri libri omnes tuentur non minus vitiose quam in fine tertii versus *putat pulchrum*, quem ordinem verborum primus Franciscus Asulanus emendabat in exemplo Aldino. — Item versu altero quamvis portentosa corruptela *uocē dum et inhuius et* scriptum sit pro eo quod ceteri servarunt *uoce diuina inhiat*, tamen vel hic vestigium veri in *uocem* scriptura relictum est: quando accusativos requiri *uocem diuinam* iam Muretus perspexit. Ne quis enim *uocei diuine* h. e. *uoci diuinae* potius delitescere in *uocē dum et* suspicetur, reputandum est posterioribus demum scriptoribus, poetis potissimum, dativum placuisse, ipsum accusativum hoc quidem appetendi significatu antiquiores probasse, velut cum *hereditatem* vel *aurum* vel *bona inhiare* Plautus dixit, *mortem* alicuius Caecilius: nam *uberibus lupinis inhiantem Romulum* cum dicit Cicero, propria verbi notio servata est. — Tertio autem versu cum e noviciorum codicum memoria *dum ad furium se coenitare* (*coemitare, coemptare*), mensurae ut consuleret, *dum se ad Furium coenare* Wolfius effecisset, et proditi verborum ordinis et formae frequentativae tutandae viam rursum solus Parisinus monstravit: in cuius scriptura *firū* non *Furium* latere, quod ex inferiore versu huc ascitum est, sed ipsius Furii illius cognomen *Philum* praeclaro acumine Rothius assecutus est.

Gravioribus turbis proxima affecta sunt. Quorum cum haec esset in libris noviciis species: *dum se amari ab his credit crebro in albanum rapi ad florem aetatis suae ipsis* (vel *ipsus*) *sublatis rebus ad summam inopiam redactus est*, quae verba duorum versuum ambitum superant, non satis sunt ad tres complendos, et Wolfio et nuper Rothio et nobis olim ipsis haec via ineunda visa est ut intercidisse quaedam putaremus. Quali tamen lacunae supplendae quae vel a Wolfio vel a Rothio temptata sunt (in cuius argumentationibus p. 178 et 179 Musei Rhen. perscriptis nihil quod probari posset invenimus), eorum plurimis de caussis eisque apertissimis nullus prorsus usus est. Quod contra, si modo de lacuna cogitandum, ne nunc quidem valde displicitura sint a nobis olim commendata supplementa, quae esse talia volebamus: *Dúm se ab his amári credit ób florem aetatis suae, Dúm [se eorum rédis gestit] crébro in Albanúm rapi, Suis sublatis rébus ad summam inopiam redáctus est.* Verum tamen in hac versuum conformatione ut hodie non acquiescamus, non leves nos rationes movent. Quarum gravissima haec est, quod et mirum in modum languent quae scripta sunt *dum se ab his amari credit*, et eadem amoris notionem multo certiorem atque apertiorem produnt, quam quae in praemissa a Suetonio verba quadret quibus is *Porcium suspitionem de consuetudine facere* significabat. Vnde fit ut illa ipsa verba in suspitionem incurrant nec de lacuna potius quam de interpolatione cogitandum videatur. Nam ut, quo Porcii versiculi spectarent quamque vim illa potissimum haberent quae sunt *ad Philum se cenitare et Laelium pulchrum putat*, doceretur, sat profecto proclive erat ascribi ab interprete, quae post in verba poetae inrepserunt, *se amari ab his credit.* Huc autem accedit quod a ceterorum codicum memoria non leviter veteris Parisini fides discrepat: in quo et *credat* exstat pro *credit* et proxima in hunc modum scripta sunt: *crebro in albanum rapitur ob florem aetatis suae post sublatis rebus* e. q. s. Ergo, ne moras nectamus, a *dum* particula incipiens quartum enuntiatum sequebatur, integrum id septenarium aequans eumque una *crebro* voce transposita tam concinnum quam quod maxime: *Dúm in Albanum crébro rapitur ób florem aetatis suae*, in quadruplici autem protasi constructio omnis substitit nec omnino ad quintuplicem progressa est. At vero protasim *dum* coniunctione factam quid esse dicamus quod in apodosi *post* particula excipit? id quod nemo non videt prorsus expers rationis esse. Porro autem quas tandem *res sublatas* interpretabere, sive cum Wolfio *ablatas* substitueris? Quos enim esse putabimus qui res quaslibet Terentio vel sustulerint vel abstulerint? ut *res* esse bona possessa a poeta largiamur. An Scipionem, Furium, Laelium? Perversa sunt haec omnia aut abhorrentia a latinitate: sanum nihil, quamdiu quidem in hac via persistimus, nisi ut *re* potius, non *rebus*, h. e. re familiari

perdita vel *pessumdata* diceretur. Prorsus diversam notionem pluralis numerus flagitat, quae vix alia esse potuit nisi ut, qui alienam gratiam cupidius sectaretur luxuriaeque studia cum nobilibus participaret, *suis* ipsius *rebus neglectis* vel *postpositis, posthabitis* ad inopiam esse redactus diceretur. Eamque ipsam in viam vetus nos Parisinus ducit, e cuius scriptura *post sublatis* (praecedit autem *aetatis suae*) lenissima transpositione eruitur, quod a Porcio scriptum esse pro certo affirmamus, *Suis postlatis rebus* e. q. s. — Ceterum ad nobilium inlecebras illas ut paucis redeamus, *Albanum* cuius fuerit incompertum nobis. Fortasse ipsius Scipionis: cui coniecturae saltem illud non obstat quod Scipionis iam ante mentio facta est. Sat commode enim post Scipionem, Furium, Laelium singillatim commemoratos, ut quos in urbe poeta singulos coleret, quarto loco inferri cuiuslibet villa potuit tamquam commune amicorum illorum omnium conciliabulum voluptatis deliciarumque. Quae si ratio inter v. 2. 3 et v. 4 intercedit (nam primo versu generatim, quae per partes explicantur deinceps, comprehenduntur), etiam planius intellegitur quam a veritate abhorreat Rothiana ratio, qui ipso quarto versu apodosim fieri praemissarum protasium sibi persuasit prorsus mirabiliter.

Qui insequitur sextus versus, in Parisino talis est: *itaque ex conspectu omnium abit greciam in terram ultimam.* Vbi sic discrepant ceteri, ut (praeter *e* formam pro *ex* substitutam) vel *abiit in graeciam terram* prodant vel *abiit in greciam in terram* vel *abit* (*abiit*) *in greciam* omissa *terram* voce: ut incerta sede fluctuare *in* praepositionem appareat. Numeris autem quo satis fiat, duae solae corrigendi viae patent: aut ut *ábiit Graéciam in terram* probetur aut ut *ábit in Graéciám terram*: nullus est enim quem Rothius versum finxit. Vtrum praestet, non est difficile iudicatu: perinde vel *abit* praesenti tempore vel perfecto *abiit* dicebatur, non perinde *in* praepositio vel praemittebatur vel media inserebatur. Nam poetico tantum artificio, quale ab hoc genere litterarum alienissimum est, sic loqui *Graeciam in terram* licuit: *in Graeciam terram* (vel *in terram Graeciam*) prosae orationis simplicitatem servans castitas sermonis antiqui postulabat, quemadmodum in Trinummo *aduecti ad Arabiam terram sumus* Plautus dixit v. 933, *Arabiam ad terram* non magis potuit quam, qui poetam non ageret, *Rhenum in flumen* vel *Alexandrum ad filium.* Contra poetico colore tinctus Taciti sermo non refugiebat *Capreas se in insulam abdidit* Ann. IV, 67 et si quae sunt similia. Ceterum uno verbo repellendi sunt qui *Graeciae in terram* commendarunt non perspecta vi appositionis quam sanissimo iudicio Carolus Nipperdeius nuper explicavit Spicileg. crit. in Cornel. Nep. p. 35 sq. — Vnum restat, quod etsi dubitationi esse obnoxium sentimus, tamen silentio praetermittere religioni duximus. Etenim numquam non offensioni fuisse

fatemur quod, quo se receperit Terentius, Graecia *ultima* dicitur: cuius quidem definitionis veremur ut ullam certam notionem menti suae informare veteres ipsi potuerint: tam illa et ab usu recedit et, situm Graeciae si qualis sit reputaveris, suapte natura mirum in modum vagatur. Remotissimae ab urbe Roma (vel etiam Brundisio) partes Graeciae navigantibus quidem non fuerunt aliae nisi Attica, Euboea, Thessalia: quarum illas duas, qui delitescere vellet, non profecto petiturus erat praeter alias, rursus autem haec, Thessalia, per Epirum iter facientibus multo quam ipsa Attica vel Euboea propinquior erat. Ergo quocumque te verteris, cum semper aliquid inusitati multumque ambigui habeat *Graeciae ultimae* appellatio, non levis suspitio nascitur *in Graeciam terram intumam* potius, quo e conspectu omnium se subduceret, Terentium recessisse auctore Porcio h. e. eam in terram in qua etiam mortem obiit, quae fuit Arcadia. Nam nihil huc pertinet, quod illum alii omnino non in Graeciam, sed in Asiam profectum tradidere, ut Volcatius Sedigitus infra commemoratus a Suetonio. Quodsi propositam emendationem non sumus ausi inter ipsa verba Porcii recipere, fines non esse miscendos probabilitatis atque indubitatae necessitatis putavimus.

Medelam suam septimus quoque versus etiamdum exspectat: *mortuus est infalo archadiae oppido* e. q. s. Vbi *in phalo* libri novicii plerique, *in stimphalo* cum Vrbinate editio princeps, turpi ut apparet soloecismo. Quod intellegens Rothius soloecismum tamen ne ipse quidem cavit cum Porcio haec verba tribuit: *Mórtuust Stymphálo Arcadiae in óppido.* Tolerari potest, quam ille necessariam dixit praeter veritatem, *in* praepositio: non potest in bono scriptore *Stymphalo* forma pro ea quam antiquitas solam probavit *Stymphali*: quod genus accurata ut solet doctrina idem ille Nipperdeius l. s. s. tractavit p. 15 sq. Et certissimo indicio veri ipsa haec vita Terentiana est inferiore in loco, ubi '*ceteri mortuum esse in Arcadia Stymphali siue Leucadiae tradunt*' legitur: nam *in Arcadiae Stymphalo siue Leucadia* ab Erasmo demum invectum est novo soloecismo, *sinu* autem pro *siue* novicii tantum libri tuentur satis inepte. Quis autem umquam sic est locutus *in Arcadia Stymphali* pro eo quod aut esse *Stymphali in Arcadia* debuit aut *Stymphali Arcadiae oppido* aut saltem *in Arcadiae oppido Stymphalo?* Et *in Arcadia Stymphali siue Leucadiae* nonne prorsus ita posita sunt ut Leucadiam quoque urbem dici Arcadiae credas? Apage igitur molestissimum *Stymphali* nomen, quod ex ipso Porciano carmine huc est ab interprete inlatum, Suetoniumque confidenter crede sic scripsisse: *ceteri mortuum esse in Arcadia siue Leucadiae tradunt*: ubi insulae (vel antiquitus paeninsulae) nomen *Leucadiae* notissimorum normam exemplorum sequitur quae sunt *Cypri, Chersonesi, Corcyrae.* Nec *siue* particula, pro qua facile quispiam *uel* exspectet vel *aut,* ratione sua caret; praecedunt

enim haec: *Q. Cosconius redeuntem e Graecia perisse in mari dicit cum fabulis conuersis a Menandro* *): ut mari iam opponi terram appareat, sive ea Arcadia fuit sive Leucadia. Neve quis *in Arcadia* verba pro insiticiis habeat Suetonioque haec potius tribuat *ceteri mortuum esse Stymphali siue Leucadiae tradunt*: ne quid de parum concinna urbis cum insula consociatione dicamus, praesto est Hieronymus, qui ipsa Suetonii verba exprimens *Terentius* inquit *in Arcadia moritur*, non dixit *Stymphali moritur*. Ergo sic his constitutis ad Porcium ut revertamur, huic ubi inferiore in loco fortuito servatam *Stymphali* formam restituerimus, simul autem, quas turbas in antiquorum poetarum codicibus *est* verbi aphaeresis, sive synaloepham dices, tamquam de more creaverit, meminerimus, dubitari nequit quin ipsam Porcii manum hac demum emendatione recuperemus: *Mortuos Stumphalist Arcadiae oppido.* Nam ne quis hiatui patrocinetur in medio septenario: *Mórtuost Stympháli Arcádiae óppido*, reputandum est praeter alia, aptiore constructionis vinculo, quam ita ut divelli possint, *Arcadiae oppido* verba contineri. Nec offensioni dactylus est in quarto pede, ut qui satis veniae cum a nomine proprio tum ab ipsa elisione habeat.

Restant cum exitu versus septimi quattuor versus extremi, eique singulari beneficio non semel scripti, sed circa finem huius vitae iterati hoc quidem nexu sententiarum: *reliquit filiam, quae post equiti Romano nupsit: item hortulos uiginti iugerum uia Appia ad Martis* *). *quo magis miror Porcium scribere: Scipio nihil profuit* e. q. s. Itaque quo expeditior conlatio esset, utriusque loci versiculos, quales in veteri Parisino exstant, ex adverso posuimus, simul subiecta scripturae discrepantia notabiliore noviciorum librorum:

*) Mirum est tam diu concoqui potuisse quod vulgatur *cum centum et octo fabulis conuersis a Menandro*: quo nihil narrari absurdius, nihil magis ridicule potuit. Quid enim? cuius fortasse non plures quam quinque et centum fabulae extiterunt omnino, eiusdemne Menandri ut octo supra centum latinus poeta verterit? et ut vel CVIII vel CIX fuerint secundum alios auctores, eas ut unius anni spatio omnes transtulerit h. e. singulis mensibus circiter novenas? quando novissimam comoediam Terentius anno u. c. 594 Romae docuit L. Anicio M. Cornelio cos., mortuus autem sine controversiae significatione perhibetur Cn. Cornelio Dolabella M. Fulvio Nobiliore cos. h. e. anno 595? Tam igitur prodigiosam memoriam proditam a vetere scriptore Cosconio putabimus? et si modo prodita fuerit, mentione dignam Suetonio visam? et si digna visa, sine ullo dubitationis indicio susceptam? Apage tam incredibilia: praesertim cum fons erroris sit in propatulo. Quis enim semel monitus diffitebitur e temere iterata **cum** praepositione numerum illum omnem ortum esse? — Contrarium hac occasione exemplum proferre libet in vocabulum mutati numeri. In Suasoriarum libro M. Senecae p. 11, 24 ed. Burs. Laconibus haec verba tribuuntur: *ideo* (h. e. ut cum Spartae dedecore fugiamus) *hanc Eurotas amnis circumfluit qui pueritiam indurat ad futurae militiae patientiam? ideo Taygeti nemoris difficilia nisi Laconibus iuga? ideo Hercule gloriamur de operibus caelum merito? ideo muri nostri arma sunt?* Vbi nihili esse et a latinitate prorsus abhorrens *caelum de operibus merito* pridem intellectum est. Fuit igitur cui *deo operibus caelum merito* in mentem veniret. At inter deos non est profecto deus receptus, sed homo mortalis: *operibus* autem tam nude positum mirifice friget. Quid multa? natum est illud **DE** ex **DC**, scriptumque a Seneca *caelum sexcentis operibus merito.*

nichil P. scipio ei profuit nihil *illi lelius nihil siministros per* *idem tempus qui agitabant* *nobiles facillime. eorum ille* *opera ne domum quidem si* *abuit conducciciam sal-* *tem ut esset quo referret* *obitum domini seruulo.*	*scipio nichil profuit nichil* *ledius. furius tres per* *idem tempus qui agitabant* *nobiles facillime. eorum ille* *opera ne domum quidem* *habuit conducticiam sal-* *tem ut esset quo referret* *obitum domini seruulus.*
1 *P.* vel *p.* vel *ei. p.* (Neap.) vel *Publius* (Reg.) *scipio profuit* sine *ei* 2 *illi*] *ei siministros*] *furius tres* 5 *si abuit*] *habuit* 8 *seruulus*	1 *scipio nichil*] *nihil publius scipio nil* Reg. 2 *ledius. furius*] *ei lelius nihil furius* (sine *ei* Par. alt., Reg.)

Et initium quidem horum versuum longo ex tempore tale vulgatur loco priore: *nil Públius* || *Scipio profuit, nil ei Laélius, nil Fúrius*: a qua specie ita tantum Rothianum exemplum differt ut *illi* pro *ei* substituerit duce Parisino. Qualis tamen constructio non minus ab usu quam ab elegantia reiectanea est: nec enim fieri potest ut e tribus membris orationis eisque eiusdem *nil* vocis anaphora aequabiliter formatis dativus solum medium occupet, qui aut soli primo conveniens erat hoc pacto: *nil ei* (vel *illi*) *Scipio profuit, nil Laelius, nil Furius*, aut et primo et secundo. Quo tamen non ita utere ut simul et *ei* et *illi* pronomine suscepto e Parisino hoc genus probes: *nil Públius* || *Scipio ei profuit, nil illi Laélius, nil Fúrius*: quando ineptum est diversis pronominibus eandem personam declarari. His autem incommodis qui nos expediamus, via

*) *ad Martis uillam* libri. Nec fuisse ullam via Appia *uillam* Martis nec cogitari posse Schopenus pervidit, *uillam* probabiliter coniciens explicandae *hortuli* voci ascriptum esse. Cuius ipsa verba habes apud Fleckeisenum praefat. p. VII. Quo magis miramur rursus patronum illi si dis placet villae Rothium p. 186 extitisse, Suetonii testimonio usum quod est in vita Tiberii cap. 65: *per nouem proximos menses non egressus est uilla quae uocatur Iouis.* Et tamen conlato Tacito Annal. IV, 67 pridem intellectum est non aliam huius nominis rationem esse nisi ut duodecim in Capreis insula villis suis privatis Tiberius arbitratu suo duodecim deorum nomina indiderit: id quod unus quisque videt ad publicum nomen aedis publicae nihil prorsus pertinere.

*

parata est certissima. Quis enim, qui aliquem sensum elegantiae habeat, patienter ferat duorum versuum confiniis divulsa *Publius Scipio* nomina? Et ut ultra progrediamur ratiocinando, quis omnino additum *Publius* praenomen probet, cum de alio atque Publio Scipione omnino cogitari nequeat? Vno verbo, quid rei sit, aperiemus: non est *P.* vel *p.* nota *Publius* interpretanda, sed *Publio*, sic: *nil Publio* ‖ *Scipio profuit, nil illi Laelius, nil Furius*, h. e. Publio Terentio. Quod quidem pridem perspexeramus, cum ipsum illud *Publio* exstare in Vrbinati codice comperimus. — Quodsi, qui tandem *ei* pronomen huc inrepserit, quaesieris, responderi poterit prorsus apposite ad persuasionem. Nec enim ullo modo credibile est inferiore loco Suetonium, postquam hortulos xx. iugerum a Terentio relictos commemoravit, mirationem de contrario Porcii testimonio suam ita prodidisse ut huius versiculos, quales paullo ante integros perscripserat, putida diligentia omnes iteraret: immo consentaneum est in eis illum substitisse quae ad ipsam rem pertinerent, nec tam numeros versuum quam vim sententiae curasse. Satis igitur erat haec apposuisse: *quo magis miror Porcium scribere 'Scipio nihil profuit, nihil Laelius, nihil Furius: eorum ille opera ne domum quidem habuit conducticiam'*; nam *Scipio* nomen nihil praecessisse consentiens vox codicum evincit, e quibus unus Reginensis *nihil Publius* addidit e loco priore, quod post Aldinae auctoritate haesit etiam in editionibus. Sed aliquid tamen in eo quod proposuimus exemplo desiderari sentietis: personae indicium, cui nihil vel summi patroni profuerint. Eoque ipsum illud *ei* spectat, hoc loco temere omissum, in priorem ex hoc inlatum et aut post *scipio* repositum ut in veteri Parisino, aut ante *p. scipio* ut in Neapolitano. Quod contra e priore loco posterior interpolatus est non tantum supervacaneis versibus duobus ascitis, sed rursus *ei* pronomine inferto in proximis *nihil ei lelius nihil furius*, a qua interpolatione soli liberi manserunt uterque Parisinus cum Reginensi. — Consequens igitur est ex his, ut inferiore loco sic scripserit Suetonius: *Scipio nihil ei profuit, nihil Laelius, nihil Furius.* Quamquam, absque fide librorum esset, nescio an etiam magis placiturum esset *nihil ei Scipio profuit* e. q. s.

Praeterea aliquid est in versu antepaenultimo, de quo esse admonendum videatur. Ibi enim cum *tres per id tempus qui agitabant* edidit Wolfius pro eo quod in libris est *per idem tempus*, non fecit hoc metri caussa, quod dicit Rothius p. 179, sed logicam rationem secutus. Neque enim id agitur, ut inter se aequales aetate fuisse Scipionem, Laelium, Furium doceatur, sed ut aequales Terentii: unde illud sua sponte consectarium.

Superest ut Porcii carmen suo ut putamus nitori restitutum integrum infra ponamus:

Dúm lasciuiám nobilium et laúdes fucosás petit,
Dum 'Africani uócem diuinam inhiat auidis aúribus,
Dum ád Philum se cénitare et Laélium pulchrúm putat,
Dúm in Albanum crébro rapitur ób florem aetatis suae:
Suis postlatis rébus ad summam inopiam redáctus est.
'Itaque ex conspectu ómnium abit in Graéciam terram últumam.
Mòrtuos Stymphálist Arcadiae óppido. nil Públio
Scipio profuit, nil illi Laélius, nil Fúrius,
Trés per id tempús qui agitabant nóbiles facillume.
Eórum ille opera né domum quidem hábuit conducticiam,
Sáltem ut esset quó referret óbitum domini séruolus.

Mirabimini fortasse, commilitones, nullam in hac tota disputatione mentionem Iosephi Scaligeri factam, qui Porcii versus a se ut ait castigatos animadversionibus in Eusebii Chronologica suis inseruit p. 144 ed. alt. Fatendum est autem praeter unum versum sextum, ubi *abit in Graeciam* recto iudicio edidit, in reliquis quae sua usus coniectura proposuit omnibus ne unam quidem quae probari possit litteram esse. Quod ne in tanto viro perperam interpretemini, oblivisci nolite quantos per horum trium saeculorum decursum disciplina philologica progressus fecerit, in hoc potissimum intricatiore genere, in quo quod nunc tanto plus quam Scaligeri aetate sapere didicimus, non nostrae potius virtuti quam alterius Scaligeri divino ingenio acceptum referimus, Ricardi Bentleii. Itaque hoc exemplo moniti in vestris quoque studiis, quorum et varia et lauta invitamenta vobis parata ei qui subiecti sunt indices ostendunt, illud diligenter cavete ne deposita quae maioribus debetur reverentia immodestius superbiatis, bene memores post nos quoque extituros qui, quanto nos intervallo illos, tanto nosmet pone se ipsi relinquant. Valete. Scr. Bonnae m. Febr. a. CIↃ. IↃ. CCC. LVIIII.
